

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos rekomendaciją dėl nepilnamečių ir žmogaus orumo apsaugos bei atsakymo teisės, atsižvelgiant į Europos audiovizualinių bei informacijos paslaugų pramonės konkurencingumą

KOM(2004) 341 galutinis — 2004/0117 (COD)

(2005/C 221/17)

2004 m. gegužės 14 d. Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 157 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos rekomendaciją dėl nepilnamečių ir žmogaus orumo apsaugos bei atsakymo teisės, atsižvelgiant į Europos audiovizualinių bei informacijos paslaugų pramonės konkurencingumą

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu rengimą, 2005 m. sausio 17 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas buvo p. Pegado Liz.

Savo 414-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2005 m. vasario 9-10 d. (2005 m. vasario 9 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas 73 balsais „už“ ir 2 balsais „prieš“ priėmė toliau pateiktą nuomonę:

1. Pasiūlymo dėl rekomendacijos santrauka

1.1 Pateikdama pasiūlymą dėl rekomendacijos ⁽¹⁾, skirtos audiovizualinių bei informacijos paslaugų turiniui visomis jo pateikimo formomis — nuo transliavimo iki interneto, — Komisija siūlo imtis tolesnių veiksmų remdamasi 2003 m. gruodžio mėn. antrąją vertinimo ataskaita dėl 1998 m. rugsėjo 24 d. Tarybos rekomendacijos dėl Europos audiovizualinių ir informacijos paslaugų pramonės konkurencingumo plėtros remiant nacionalines struktūras, turinčias padėti pasiekti palyginamą bei veiksmingą nepilnamečių ir žmogaus orumo apsaugos lygį, taikymo ⁽²⁾.

1.2 Pagrindinės priežastys, lėmusios poreikį priimti šią papildomą rekomendaciją, — tai visų pirma sunkumai, susiję su naujausiomis tendencijomis technologijų srityje, įskaitant naujų kompiuterių galingumą ir plačiajuosčių technologijų galimybes platinti tokį turinį kaip vaizdą į trečiosios kartos mobiliuosius telefonus ⁽³⁾. Antra, neteisėto, žalingo bei nepageidautino turinio ir elgsenos plitimas visose skaitmeninėse transliavimo formose, nuo radijo ir televizijos iki interneto, ir toliau kelia susirūpinimą plačiai visuomenei, ypač tėvams ir švietimo darbuotojams, pramonei ir įstatymų leidėjams.

1.3 Kai Komisija mano esant reikalinga užtikrinti bendrosios rinkos veikimą bei plėtrą, ji pati turi įgaliojimus rengti rekomendacijas šioje srityje, kuriai netaikomas teisinis suderinimas, tačiau šiuo atveju ji vis tik norėjo, kad Taryba ir Europos Parlamentas tiesiogiai dalyvautų rengiant ir priimant šį dokumentą.

Vienas iš šios rekomendacijos tikslų — didinti Europos audiovizualinių ir informacijos paslaugų pramonės konkurencingumą remiant nacionalines struktūras, turinčias padėti pasiekti palyginamą bei veiksmingą nepilnamečių ir žmogaus orumo apsaugos lygį; Komisija mano, kad Europos Parlamento inicijuoti platesni viešieji svarstymai, kartu su Europos Vadovų Taryboje valstybių narių prisiimtais įsipareigojimais, palengvins šio tikslo įgyvendinimą. Todėl Komisija siūlo, kad Sutarties 157 straipsnis būtų taikomas kaip teisinis pagrindas priimant šią rekomendaciją.

1.4 Šiame pasiūlyme dėl rekomendacijos Komisija tikisi, jog Europos Parlamentas ir Taryba rekomenduos, kad valstybės narės nustatytų teises ar kitokias sąlygas, skatinančias pasitikėjimo atmosferą, kuri prisidėtų prie audiovizualinių ir informacijos paslaugų pramonės plėtros.

Dėl to ji išskiria keturių rūšių priemones, kad būtų:

⁽¹⁾ 2004 4 30 dok. KOM(2004) 341 galutinis.

⁽²⁾ Rekomendacija 98/560/EB, paskelbta OL L 270, 1998 10 7 dėl šio pasiūlymo Komitetas 1998 m. balandžio 29 d. pateikė nuomonę CES 626/98 (Pranešėja: p. Barrow). Atitinkamai antroji vertinimo ataskaita pateikta dok. KOM(2003) 776 galutinis.

⁽³⁾ Žr. Komisijos komunikatą *dėl Europos sujungimo didelės spartos ryšiu*: naujausia elektroninių ryšių sektoriaus raida (KOM(2004) 61 galutinis) ir OL C 120, 2005 5 20, pranešėjas – p. McDonagh; taip pat žr. Komisijos komunikatą *dėl Mobiliojo plačiajuosčio ryšio paslaugų* 2004 06 30 KOM(2004) 447.

- a) užtikrinta atsakymo teisė visoje žiniasklaidoje (įskaitant internetą) ir kartu nesuvaržyti galimybių šia teise pasinaudoti prisitaikant prie konkrečių kiekvienos žiniasklaidos rūšies ypatumų;
- b) sudarytos sąlygos nepilnamečiams atsakingai naudotis interneto audiovizualinėmis ir informacijos paslaugomis, ypač didinant tėvų, švietimo darbuotojų ir mokytojų supratimą apie naujų paslaugų ir priemonių galimybes, siekiant užtikrinti, kad nepilnamečiai galėtų saugiai naudotis tokiomis paslaugomis ir priemonėmis, tuo tikslu ypač plėtojant raštingumą žiniasklaidos srityje ar žiniasklaidos švietimo programas;
- c) sudarytos geresnės galimybės nustatyti kokybišką nepilnamečiams skirtą turinį bei paslaugas ir jomis naudotis, be kita ko suteikiant priegios priemones švietimo įstaigose ir viešose vietose;
- d) skatinama pramonė visoje žiniasklaidoje vengti diskriminacijos dėl lyties, rasinės ar etninės kilmės, religijos ar įsitikinimų, neįgalumo, amžiaus ar seksualinės orientacijos.

1.5 Be to, Komisija mano, jog Europos Parlamentas ir Taryba privalo rekomenduoti, kad įvairios pramonės šakos ir suinteresuotos šalys

- a) priimtų iniciatyvas, kuriomis nepilnamečiams būtų užtikrintos platesnės galimybės naudotis audiovizualinėmis bei informacijos paslaugomis, ir suteiktų garantijas, kad programų turinys bus saugus bei stebimas, o potencialiai žalingo turinio bus išvengta, įskaitant „nuo atskiro prie bendro“ metodo suderinimą, įgyvendinamą pasitelkiant valstybių narių savireguliacijos ir bendro reguliavimo institucijų bendradarbiavimą ir geriausios praktikos pavyzdžių mainus tokiais klausimais kaip bendrų aprašomųjų simbolių sistema, kuri padėtų žiūrovams įvertinti programų turinį;
- b) ir vengtų bet kokios rūšies diskriminacijos bei su ja kovotų ir skatintų įvairialypį bei tikrovišką supratimą apie moterų ir vyrų įgūdžius bei potencialą visuomenėje.

1.6 Pasiūlymo priede pateiktos kelios orientacinės gairės dėl priemonių, užtikrinančių atsakymo teisę visoje žiniasklaidoje, įgyvendinimo nacionaliniu lygiu, įskaitant:

- teisėtą interesą, nepaisant tautybės;
- laikotarpius, suderintus su pasinaudojimu šia teise;
- galimybę kreiptis į teismą.

2. Pasiūlymo pagrindas

2.1 Nepilnamečių apsauga nuo žalingo turinio ir galimybė pasinaudoti atsakymo teise televizijos programose pirmą kartą buvo nagrinėjama 1989 m. spalio 3 d. Tarybos direktyvoje 89/552/EEB dėl valstybių narių įstatymuose ir kituose teisės aktuose išdėstytų nuostatų, susijusių su televizijos programų transliavimu, derinimo ⁽⁴⁾, iš dalies pakeistoje 1997 m. birželio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 97/36/EB ⁽⁵⁾ (vadinama „Televizijos be sienų“ direktyva).

2.2 Nepaisant to, kaip primena Komisija, pirmasis Bendrijos dokumentas, kuriuo siekta pradėti reglamentuoti audiovizualinių ir informacijos paslaugų turinį, buvo 1998 m. rugsėjo 24 d. rekomendacija, kurioje, pakartojant 1996 m. spalio 16 d. Žaliosios knygoje dėl nepilnamečių apsaugos ir žmogaus orumo audiovizualinių ir informacijos paslaugų srityje išsakytas mintis ⁽⁶⁾ ir 1997 m. vasario 17 d. rezoliucijos dėl neteisėto ir žalingo turinio internete ⁽⁷⁾ išvadas, pateikta nemažai rekomendacijų, kad valstybės narės, pramonė ir suinteresuotos šalys, visų pirma pasitelkdamos savireguliaciją, puoselėtų pasitikėjimo atmosferą, kuri skatintų audiovizualinių ir informacijos paslaugų plėtrą, kartu užtikrinant gerą nepilnamečių ir žmogaus orumo apsaugą.

⁽⁴⁾ 1989 m. spalio 3 d. Tarybos direktyva 89/552/EEB dėl valstybių narių įstatymuose ir kituose teisės aktuose išdėstytų nuostatų, susijusių su televizijos programų transliavimu, derinimo, 1998 10 17 OL L 298, p. 23.

⁽⁵⁾ 1997 m. birželio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 97/36/EB, iš dalies pakeičianti Tarybos direktyvą 89/552/EEB dėl valstybių narių įstatymuose ir kituose teisės aktuose išdėstytų nuostatų, susijusių su televizijos programų transliavimu, derinimo, 1997 7 30 OL L 202, p. 60.

⁽⁶⁾ KOM(96) 483 galutinis, dėl kurio EESRK pateikė nuomonę. Pranešėja buvo p. Barrow, 1997 9 22, OL L 287, p. 11.

⁽⁷⁾ 1997 3 6. OL C 70

2.3 Kalbant apie šį svarbų dokumentą, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas savo 1998 m. balandžio 29 d. nuomonėje⁽⁸⁾ atkreipė dėmesį į keletą esminių aspektų, susijusių su bet kurio reglamento, kuriuo siekiama užtikrinti veiksmingą nepilnamečių ir žmogaus orumo apsaugą audiovizualinėje žiniasklaidoje, principus, pobūdį, taikymo sritį ir turinį. Trumpai tariant, komitetas rekomendavo suderintą ir integruotą tarptautinį požiūrį į audiovizualinių paslaugų reglamentavimą. Jis akcentavo turinio vertinimo sistemų ir filtravimo programinės įrangos naudojimo ir atsakomybės už neteisėtą ir žalingą turinį išaiškinimo aspektus, rekomenduodamas iniciatyvas, skirtas šviesti bei informuoti tėvus, švietimo darbuotojus ir mokytojus, ir paragino gerinti Europos ir tarptautinių organizacijų bendradarbiavimą bei koordinavimą. Nuomonėje taip pat pasiūlyta sukurti Europos (o dar geriau — tarptautinę) elgesio kodeksą, gairių ir vietinių priemonių sistemą, skirtą užtikrinti tinkamą nepilnamečių ir žmogaus orumo apsaugą.

2.4 Po šio pradinio dokumento Taryba ir Komisija Bendrijos lygiu priėmė keletą iniciatyvų panašiais klausimais⁽⁹⁾.

⁽⁸⁾ OL C 214 1998 07 10. Pranešėja p. Barrow.

⁽⁹⁾ Svarbiausi yra šie:

- a) 1999 m. sausio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 276/1999/EB, kuriuo patvirtinamas daugiamečių Bendrijos veiksmų planas, skirtas skatinti saugesnį naudojimąsi internetu ir tuo tikslu kovojant su neteisėtu ir žalingu turiniu pasauliniuose tinkluose, pirmiausiai siekiant apsaugoti vaikus ir nepilnamečius (OL L 33, 1999 2 6, iš dalies pakeistas 2003 m. birželio 16 d. sprendimu 1151/2003/EB, 2003 7 1, OL L 162, kuriuo veiksmų planas pratęsiamas dvejimėms metams).
- b) 1999 m. gruodžio 14 d. Komisijos komunikatas dėl Bendrijos audiovizualinės politikos skaitmeniniame amžiuje principų ir gairių, kuriame nurodoma, kad sistema taip pat privalo sudaryti sąlygas veiksmingai užtikrinti bendruosius visuomenės interesus, tokius kaip žodžio laisvė ir atsakymo teisė, autorių ir jų darbų apsauga, pliuralizmas, vartotojų apsauga, nepilnamečių ir žmogaus orumo apsauga ir kalbinės bei kultūrinės įvairovės apsauga (KOM(1999) 657 galutinis)
- c) 1999 m. gruodžio 17 d. Tarybos išvados dėl nepilnamečių apsaugos, atsižvelgiant į skaitmeninių audiovizualinių paslaugų plėtrą, kuriose akcentuojama būtinybė pritaikyti ir papildyti dabartines sistemas, skirtas apsaugoti nepilnamečius nuo žalingo audiovizualinio turinio, atsižvelgiant į techninius, socialinius ir rinkos pokyčius (OL C 8, 2000 1 12);
- d) 2000 m. birželio 8 d. Direktyva 2000/31/EB dėl elektroninės komercijos, kurioje pateikiamos nuostatos, susijusios su nepilnamečių ir žmogaus orumo apsauga, ypač 16 straipsnio 1 dalies e punktas, pagal kurį valstybės narės ir Komisija yra raginamos parengti elgesio kodeksus dėl nepilnamečių ir žmogaus orumo apsaugos (OL L 178, 2000 7 17);
- e) Komisijos komunikatas *Saugesnės informacinės visuomenės sukūrimas gerinant informacinės infrastruktūros saugumą ir kovojant su kompiuteriniu nusikalstamumu*, kuriame siūlomas platus teisinių ir neteisinių priemonių spektras, siekiant kovoti su privatus interesus, tokiais kaip žodžio laisvė ir atsakymo teisė, pramoniniu sabotažu ir piktnaudžiavimu intelektine nuosavybe (KOM(2000)890 galutinis ir Nuomonė: pranešėjas p. Dantin) ir jį pakeitęs Pasiūlymas *dėl pagrindų sprendimo dėl išpuolių prieš informacines sistemas* (2002 4 19 KOM(2002) 173 galutinis ir 2001 11 28 nuomonė, pateikta 2002 1 21, OL C 48: *Komisijos komunikatas Tarybai, Europos Parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl tinklo ir informacijos saugumo: pasiūlymas dėl Europos politikos požiūrio*; pranešėjas p. Ratureau.
- f) Komisijos įvertinimo ataskaita Tarybai ir Europos Parlamentui dėl 1998 m. rugsėjo 24 d. Tarybos rekomendacijos *dėl nepilnamečių ir žmogaus orumo apsaugos taikymo*; jame rezultatai, susiję su rekomendacijos taikymu, yra vertinami kaip „teikiantys vilties“. Tačiau ataskaitoje akcentuojama ir būtinybė užtikrinti, kad vartotojai būtų aktyviau įtraukti ir kad būtų skirta daugiau laiko visapusiškai taikyti rekomendaciją. Šie klausimai buvo akcentuoti 2001 m. liepos 23 d. Tarybos išvadose dėl Komisijos įvertinimo ataskaitos (OL C 213, 2001 7 31).
- g) 2003 m. sausio 6 d. patvirtintas Ketvirtasis Komisijos pranešimas dėl Direktyvos 89/553/EEB Televizija be sienų taikymo, kurios priede pateiktoje direktyvos persvarstymo darbų programoje pasiūlyta surengti viešąsias konsultacijas, be kita ko, ir dėl nepilnamečių bei žmogaus orumo apsaugos problemų (03 1 06 KOM(2002) 778 galutinis. Viešosios konsultacijos buvo pagrįstos diskusijoms skirtais dokumentais, paskelbtais Komisijos interneto svetainėje: http://europa.eu.int/comm/avpolicy/regul/review-twtf2003/consult_en.htm.
- h) pirmiau minėta 2003 m. gruodžio 12 d. priimta antroji įvertinimo ataskaita dėl 1998 m. rugsėjo mėn. Tarybos rekomendacijos, kurioje pateikiama svarbi valstybių narių ir ES lygiu patvirtintų priemonių analizė;
- i) Komisijos komunikatas dėl reglamentuojančios Europos audiovizualinės politikos ateities, kuriame išdėstyti vidutinės trukmės prioritetai Bendrijos politikai dėl atitinkamo sektoriaus reglamentavimo po Europos plėtros; šiame komunikate Komisija, įvertinusi per viešąsias konsultacijas dėl TBS direktyvos išreikštą susirūpinimą, taip pat nurodė, kad būtina atnaujinti rekomendaciją dėl nepilnamečių ir žmogaus orumo apsaugos, akcentuodama savireguliacijos ir bendro reguliavimo modelius, ypač atsižvelgiant į interneto aplinką, kad būtų užtikrinta reikiama pagarba nepilnamečių apsaugos ir viešosios tvarkos palaikymo principams. Komisija taip pat paskelbė, kad ji patvirtins atsakymo teisę, kuri bus taikoma visoms žiniasklaidos rūšims ir kuri iš pradžių bus nustatyta Rekomendacijoje dėl nepilnamečių ir žmogaus orumo apsaugos, 2003 12 15 KOM(2003) 784 galutinis.
- j) neseniai pateiktas pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo, sukuriančio daugiamečių Bendrijos programą, skirtą skatinti saugiai naudotis internetu ir naujomis interneto technologijomis, dėmesį sutelkiant į galutinius vartotojus, ypač tėvus, švietimo darbuotojus ir vaikus (2004 3 12 KOM(2004) 91 galutinis).

- 2.5 EESRK taip pat ėmėsi keletu iniciatyvų tais pačiais klausimais. Svarbiausios iš jų yra šios:
- a) Nuomonė dėl *Vaikų apsaugos internete programos* ⁽¹⁰⁾;
  - b) Nuomonė dėl Komisijos komunikato dėl Bendrijos audiovizualinės politikos skaitmeniniame amžiuje principų ir gairių ⁽¹¹⁾;
  - c) Nuomonės dėl pasiūlymų, susijusių su Sprendimais 276/1999/EB ir 1151/2003/EB (atitinkamai dok. KOM(1998) 518 galutinis ir KOM(2002) 152 galutinis) ⁽¹²⁾;
  - d) Nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo dėl saugesnio naudojimosi internetu (dok. 2004 3 12 KOM(2004) 91 galutinis) ⁽¹³⁾.

Skaitytojui rekomenduojama skaityti minėtuose dokumentuose pateiktus svarstymus ir rekomendacijas.

3. Bendrieji komentarai

3.1 EESRK pritaria Komisijos iniciatyvai išplėsti ir įgyvendinti 1998 m. rugsėjo 24 d. EP ir Tarybos rekomendaciją atsižvelgiant į antrosios vertinimo ataskaitos, skirtos šios rekomendacijos įgyvendinimui įvertinti, rezultatus tokiais svarbiausiais klausimais kaip nepilnamečių ir žmogaus orumo apsauga, kova su bet kurios formos socialine diskriminacija ir atsakymo teisės užtikrinimas visoje žiniasklaidoje, įskaitant internetą.

3.2 EESRK pripažįsta, kad dabartiniame kontekste Sutartis nesuteikia Europos Sąjungai galių suderinti audiovizualinių sektorių reglamentuojančius teisės aktus, tačiau jo netenkina tokia padėtis ir rekomenduoja šį klausimą spręsti, kai kitą kart bus pervarstomos sutartys.

3.3 EESRK mano esant nelogiška, kad, Europos Sąjungoje siekiant apsaugoti nepilnamečius ir žmogaus orumą, garbę ir privatų gyvenimą žiniasklaidoje, kai pagal *Televizijos be sienų* direktyvos nuostatas sienos yra visiškai atviros, pirmiausiai yra apeliuojama ne į pačios asmenybės teises, o į *Europos audiovizualinių ir informacijos paslaugų pramonės konkurencingumo plėtrą*. Svarbiausių piliečių teisių apsauga neturėtų būti vertinama tik kaip šalutinis audiovizualinės rinkos plėtros aspektas.

3.4 Tačiau EESRK pripažįsta, kad, atsižvelgiant į pirmiau minėtus teisinius apribojimus, iš esmės Komisijos suformuluota rekomendacija yra geriausias būdas pasiekti pažangos atitinkamais klausimais. Ji taip pat sutinka su šia rekomendacijai Komisijos pasiūlytu teisiniu pagrindu (Europos Bendrijų steigimo sutarties 157 straipsnis), kuris, iš esmės, yra identiškas tam, kuris buvo pasitelktas ir 1998 m. rugsėjo 24 d. Tarybos rekomendacijai dėl Europos audiovizualinių ir informacijos paslaugų pramonės konkurencingumo plėtros remiant nacionalines struktūras, turinčias padėti pasiekti palyginamą bei veiksmingą nepilnamečių ir žmogaus orumo apsaugos lygį ⁽¹⁴⁾, papildytai šiuo rekomendacijos projektu ir 2000 m. gruodžio 20 d. Tarybos sprendimu dėl programos, skirtos Europos audiovizualinių kūrinių gamybai, platinimui ir propagavimui skatinti (MEDIA Plus — Gamyba, platinimas ir propagavimas 2001–2005 m.), įgyvendinimo ⁽¹⁵⁾.

3.5 EESRK pakartoja poziciją, išreikštą nuomonėje ⁽¹⁶⁾ dėl pasiūlymo dėl *Tarybos rekomendacijos dėl nepilnamečių ir žmogaus orumo apsaugos audiovizualinių ir informacijos paslaugų pramonėje* (98/C 214/07), kad Europos audiovizualinių ir informacijos paslaugų pramonė gali pasiekti visą savo potencialą tik esant pasitikėjimui, kurį, savo ruožtu, galima užtikrinti tik garantuojant nepilnamečių ir žmogaus orumo apsaugą.

⁽¹⁰⁾ OL C 48, 2002 2 28. Pranešėja buvo p. Davison.

⁽¹¹⁾ OL C 14, 2001 1 16. Pranešėjai buvo p. Morgan ir p. Carroll.

⁽¹²⁾ OL C 214, 1998 7 10. Pranešėja buvo p. Drifhout-Zweijtzer ir OL C 73/2003, 2003 3 26. Pranešėja buvo p. Davison.

⁽¹³⁾ 2004 12 16 plenarinėje sesijoje priimta Nuomonė OL C 157, 2005 6 28. Pranešėjai buvo p. Retureau ir p. Davison.

⁽¹⁴⁾ OL L 270, 1998 10 7, p. 48.

⁽¹⁵⁾ OL L 13, 2001 1 17, p. 35. Taip pat žr. neseniai pateiktą pasiūlymą dėl sprendimo dėl programos MEDIA 2007, 2004 7 14 KOM(2004) 470 galutinis ir EESRK nuomonę, kurią rengs šios nuomonės pranešėjas.

⁽¹⁶⁾ Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl *Pasiūlymo dėl Tarybos rekomendacijos dėl nepilnamečių ir žmogaus orumo apsaugos audiovizualinių ir informacijos paslaugų srityje* (98/C 214/07), OL C 214, 1998 7 10, p. 25.

3.6 EESRK dar kartą patvirtina savo įsitikinimą, kad tik tarptautinis suderintas ir integruotas požiūris į audiovizualinių paslaugų reglamentavimą gali sudaryti sąlygas veiksmingai įgyvendinti bet kokias apsaugos priemones, ypač kalbant apie neteisėto ir žalingo turinio vertinimo sistemų ir filtravimo programinės įrangos aspektus. Todėl Komitetas dar kartą paragino stiprinti Europos ir tarptautinių organizacijų bendradarbiavimą bei veiklos koordinavimą ir pakartojo pasiūlymą nustatyti tarptautinius elgesio kodeksus, gaires ir vietines priemones, skirtas tinkamai apsaugoti nepilnamečius ir žmogaus orumą.

3.7 EESRK ypač atkreipia dėmesį į Europos Sąjungos Pagrindinių teisių chartijoje, — kuri yra sudėtinė Europos Konstitucijos dalis, — pateiktos žmogaus orumo sąvokos apibrėžimą (straipsnis I-2) ir, šio pasiūlymo dėl rekomendacijos kontekste, į tai, kad šią sąvoką būtina vertinti visapusiškai atsižvelgiant į pirmiau minėtos Chartijos tikslą ir turinį.

3.8 EESRK mano, kad, norint veiksmingai apsaugoti nepilnamečius ir žmogaus orumą atsižvelgiant į technologijų plėtrą audiovizualinių ir informacijos paslaugų pramonėje, pirmiausia reikia skatinti raštingumą žiniasklaidos srityje, „kad vartotojams būtų suteikta galimybė naudotis žiniasklaida atsižvelgiant į visuomenės vertybes ir susiformuoti pagrįstą nuomonę šiais klausimais“⁽¹⁷⁾

3.9 Kalbant konkrečiai apie internetą, EESRK mano, kad yra itin svarbu koordinuoti politiką ir priemones, skirtas nepilnamečių raštingumui bei saugiam naudojimuisi internetu skatinti, ir todėl sutinka su 2001 m. lapkričio 28 d. Europos Tarybos surengto Europos forumo *Žalingas ir neteisėtas kibernetinės erdvės turinys: savireguliuojamas, vartotojų apsauga ir kompetencija žiniasklaidos srityje* išvadomis⁽¹⁸⁾.

3.10 EESRK pakartoja, kad jis remia savireguliuojamą, jeigu jis pagrįstas, ir akcentuoja bendro reguliavimo modelių svarbą, kadangi jie atrodo ypač veiksmingi įgyvendinant taisykles dėl nepilnamečių apsaugos, kaip konkrečiai paminėta 2003 m. gruodžio 15 d. Komisijos komunikate dėl *Reglamentuojančios Europos audiovizualinės politikos ateities* KOM(2003) 784 galutinis⁽¹⁹⁾.

3.11 EESRK, neapribodamas itin svarbių iniciatyvų, skirtų žiniasklaidos raštingumui skatinti, pritaria iniciatyvai nustatyti Bendrijos kriterijus, skirtus apibūdinti ir nustatyti audiovizualinį turinį, kartu pabrėždamas, kad toks turinys turėtų būti peržiūrėtas nacionaliniu ir regioniniu lygiu, siekiant atsižvelgti į konkrečius kultūrinius ypatumus.

3.12 EESRK reiškia savo paramą daugumai labai konstruktyvių naujovių ir tendencijų, pateiktų naujojoje Komisijos iniciatyvoje ir atspindinčių didelę pažangą, palyginti su ankstesniąja Komisijos rekomendacija. Komitetas norėtų paminėti:

- a) I punkto 2 dalies pirmojoje įtraukoje pateiktą nuorodą į raštingumą žiniasklaidos srityje ir į žiniasklaidos švietimo programas;
- b) I punkto 3 dalyje pateiktą raginimą, kad būtų aktyviai skatinama kovoti su visų formų diskriminacija, jokiū būdu neapsiribojant tik tokios diskriminacijos „vengimo“ idėja;
- c) mintį dėl „nuo atskiro prie bendro“ metodo suderinimo per valstybių narių savireguliuojamo ir bendro reguliavimo institucijų bendradarbiavimą ir geriausios praktikos mainus tokiais klausimais kaip bendrų aprašomųjų simbolių sistema, kuri padėtų žiūrovams įvertinti programų turinį (II punkto 1 dalis);
- d) o ypač rekomendaciją užtikrinti atsakymo teisę visų rūšių žiniasklaidoje, įskaitant internetą, darant prielaidą, kad ta pati teisė taip pat bus taikoma pačių Komisijos institucijų publikacijoms ir laidų transliacijoms.

3.13 Tačiau EESRK taip pat mano, kad rekomenduojamą požiūrį buvo galima toliau plėtoti tokiais būdais:

⁽¹⁷⁾ Europos Parlamento rezoliucija dėl Komisijos vertinimo ataskaitos Tarybai ir Europos Parlamentui dėl 1998 m. rugsėjo 24 d. Tarybos rekomendacijos dėl nepilnamečių ir žmogiškojo orumo apsaugos taikymo, 14 pastraipa KOM(2001) 106.

⁽¹⁸⁾ Europos forumas *Žalingas ir neteisėtas kibernetinės erdvės turinys: savireguliacija, vartotojų apsauga ir kompetencija žiniasklaidos srityje*, 2001 m. lapkričio 28 d. (Žmogaus teisių pastatas).

⁽¹⁹⁾ Komisijos komunikatas Tarybai, Europos Parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui: *Reglamentuojančios Europos audiovizualinės politikos ateitis 2003 12 15* KOM(2003) 784 galutinis; taip pat žr. Informacinio pranešimo projektą dėl dabartinės bendro reguliavimo ir savireguliuojamo būklės bendrojoje rinkoje (2004 11 16 INT/2004). Pranešėjas buvo p. Vever.

4. Konkretūs komentarai

4.1 Nepilnamečių apsauga

4.1.1 Nepilnamečiai yra ne vienintelė grupė, kuriai būtina speciali apsauga nuo žalingo ir pavojingo turinio, ypač susijusio su smurtu ar pornografija ir pedofilija, — tai taip pat taikytina kitoms jautresnėms ar pažeidžiamoms grupėms, tokioms kaip senyvi žmonės ar asmenys, turintys mokymosi sunkumų; todėl rekomendacijoje turėtų būti atsižvelgta ir į šias grupes.

4.1.2 Įvairūs su nepilnamečių apsauga susiję aspektai, kuriuos EESRK iškėlė savo neseniai pateiktoje nuomonėje dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo, sukuriančio daugiamečę Bendrijos programą, skirtą saugesniam naudojimuisi internetu skatinti⁽²⁰⁾, turėtų būti vertinami kaip valstybėms narėms skirtos rekomendacijos, įtrauktinos į šį pasiūlymą dėl rekomendacijos, įskaitant:

- a) geresnį mokymą ir informaciją kaip priemonę saugesniam naudojimuisi internetu užtikrinti;
- b) interneto paslaugų teikėjų atsakomybės nustatymą ir įpareigojimą iškart įgyvendinti bet kokios teisėtos valdžios institucijos sprendimą, kuriuo reikalaujama, kad jie nutrauktų neteisėtą, žalingą ar pavojingą programų ar turinio perdavimą;
- c) karštųjų telefono linijų, filtravimo technologijų, turinio vertinimo ir nepageidaujamos reklamos bei šiukšlių blokavimo priemonių diegimo skatinimą ir rėmimą;
- d) prieigos prie interneto ir tarnybinių stočių operacinių sistemų autorių atsakomybės už bet kokios parduodamos sistemos antivirusinę apsaugą nustatymą, įpareigojant juos suteikti patogią ir prieinamą antivirusinę technologiją;
- e) įgyvendinimo sistemas, skirtas nustatyti žalingą bei pavojingą turinį ir apie jį teikti informaciją, ir bet kokio rasistinio ar ksenofobinio turinio ar nusikalstamumą, smurtą ar neapykantą skatinančio turinio pašalinimą.

4.1.3 Konkretus susirūpinimas interneto naudojimu dar nereiškia, kad mažesnis dėmesys yra skiriamas tradicinėms žiniasklaidos formoms, pirmiausia radijo ir televizijos laidoms, kuriose sunkius nusikaltimus prieš pažeidžiamus visuomenės narius, ypač nepilnamečius, kitos institucijos savireguliacijai arba reguliacijai turi svarstyti kaip atskirą klausimą.

4.2 Žmogaus orumo apsauga

4.2.1 Žmogaus orumo apsauga žiniasklaidoje negali apsiriboti visų formų diskriminacijos draudimu. Programų, kurios gali pakenkti žmonių privačiam gyvenimui ar pagrindinėms teisėms, turinį taip pat turi aptarti kompetentingos nacionalinės institucijos, kai tai pateisinama atsižvelgiant į galimą poveikį visuomenei.

4.2.2 Valstybėms narėms šioje srityje taip pat turi būti rekomenduota:

- a) skatinti žiniasklaidą priimti tiksliai bei konkrečias etikos taisykles, siekiant užtikrinti tinkamą pagarbą privačiam gyvenimui;
- b) skatinti žiniasklaidą sukurti savireguliacijos struktūras, į kurias savo nusiskundimus galėtų siųsti asmenys, kurių teisės į privataus gyvenimo neliečiamumą ir žmogaus orumą buvo pažeistos;

⁽²⁰⁾ Žr. 13 išnašą.

- c) įsteigti nepriklausomas institucijas, įskaitant teismines institucijas, kurios nagrinėtų tokios rūšies skundus, jeigu savireguliuavimo struktūros pasirodytų neveiksmingos;
- d) nustatyti teisę į kompensaciją už materialinę ir nematerialinę žalą, kuri kartu būtų žalos atlyginimas nukentėjusiems asmenims ir atgrasančioji priemonė tiems, kuriems tenka atsakomybė už sunkius ir sistemingus žmonių privataus gyvenimo ir žmogaus orumo pažeidimus;
- e) stebėti programas, kurių turinys yra susijęs su kišimusi į privatų gyvenimą, žmogaus orumo ir pagrindinių teisių menkinimu.

4.3 Atsakymo teisė

4.3.1 Be atsakymo teisės, turi būti numatyta nuostata dėl „ištaisyto teisės“, numatant tą pačią bendrą taikymo sritį ir tas pačias sąlygas, kad būtų galima kovoti su apgaulingu, neteisingu ir netikslu turiniu, turinčiu įtakos žmonių teisėms.

4.3.2 Būtina aiškiai nurodyti, kad atsakymo teisė gali būti garantuota ne tik teisinėmis priemonėmis, bet ir pasitelkiant bendro reguliuavimo ir savireguliuavimo priemones.

4.3.3 Priede turi būti pateiktos nuostatos tokiais klausimais:

- a) tikslus ir privalomas atvejų, kai gali būti atsisakyta publikuoti atsakymą arba pataisymą, nustatymas (kaip nurodyta Europos Tarybos rezoliucijoje 74/26), ir trumpo termino, per kurį turi būti priimtas sprendimas dėl atmetimo, nustatymas;
- b) principas, kad paskelbimo ar transliavimo vietoje atsakymas turi būti laikomas tokiu pat svarbiu, kaip ir publikacija (transliuota laida), į kurią pateikiamas atsakymas;
- c) principas, kad teisė į atsakymą ir teisė į ištaisyto suteikiama nemokamai.

4.3.4 Pirmoji priedo įtrauka „*nepaisant pilietybės*“ turėtų būti išplėsta ir būti tokia „*arba gyvenamosios vietos*“.

5. Baigiamosios pastabos

5.1 Su išlygomis, pateiktomis konkrečių komentarų skyriuje, EESRK dar kartą pritaria šiuo metu svarstomam pasiūlymui dėl rekomendacijos ir, atsižvelgdamas į tai, kad technologinių naujovių diegimas ir pažanga lems naujus sunkumus kokybės ir kiekybės srityje, taip pat siūlo, kad, praėjus ketveriems metams po rekomendacijos priėmimo, būtų atliktas rekomendacijos poveikio valstybėms narėms, pramonei ir kitoms suinteresuotoms šalims vertinimas.

5.2 Atsižvelgiant į pirmiau nurodytame punkte minimą įvertinimo procesą, EESRK siūlo, kad būtų įsteigtas stebėsenos centras, kuriam būtų pavesta sistemingai fiksuoti priemones, kurių imasi valstybės narės, pramonė ir šalys, dalyvaujančios įgyvendinant šią rekomendaciją.

2005 m. sausio 17 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių
reikalų komiteto
pirmininkė
Anne-Marie SIGMUND